

**Okresný úrad Detva
odbor krízového riadenia**

CIVILNÁ OCHRANA INFORMUJE

**ako sa zachovať pri
mimoriadnych udalostiach.**

Vážení občania,

osvojenie si základných vedomostí obyvateľa o spôsoboch a postupoch, ktoré v prípade potreby pomôžu chrániť život, zdravie a majetok sú prioritou civilnej ochrany. Táto príručka má usmerniť vaše konanie v prípade akútneho ohrozenia, pomôcť spoznať možné nebezpečenstvo a poskytnúť základný návod, ako sa zachovať v sebe, kedy je potrebná pomoc.

AKÉ JE POSLANIE CIVILNEJ OCHRANY OBYVATEĽSTVA?

Poslaním civilnej ochrany je v rozsahu stanovenom zákonom chrániť život, zdravie, majetok a utvárať podmienky na prežitie **pri mimoriadnych udalostiach** a po asyhlásenej **mimoriadnej situácii**.

ČO JE CIVILNÁ OCHRANA?

Civilná ochrana je systém úloh a opatrení zameraných na ochranu života, zdravia a majetku, spočívajúcich najmä v analýze ohrozenia a v prijímaní opatrení na znížovanie rizík ohrozenia, ako aj uenie postupov a inností pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí.

Podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľa v znení neskorších predpisov má **obyvateľ** **Ď fyzická osoba** právo na:

- včasné varovanie pred hroziacim nebezpečenstvom a informácie o spôsobe ochrany,
- evakuáciu a ukrytie,
- informácie o spôsobe ochrany,
- bezprostrednú pomoc pri ohrození života, zdravia a majetku,

Má tiež právo na zabezpečenie prípravy na civilnú ochranu, ktorej cieľom je umožniť získanie nevyhnutných vedomostí a zručností v sebaochrane a pomoci iným v núdzi.

AKÉ SÚ POVINNOSTI FYZICKEJ OSOBY V PRÍPADO VZNIKU MIMORIADNEJ UDALOSTI?

- **RIADI** sa pokynmi oprávnených osôb,
- **UMŇAŽŇUJTE PRÍSTUP** na nehnuteľnosť,
- **POSKYTNÚť PRIESTORY** postihnutým osobám,
- **POSKYTNÚť VECNÉ PLNENIE** (prostriedky ktoré vlastní alebo užíva),
- **ZÚČASTNIť SA OSOBNÝMI ÚKONMI** na plnení úloh civilnej ochrany.

CHARAKTERISTIKA POJMOV

ČO JE MIMORIADNA SITUÁCIA?

mimoriadna situácia je obdobie ohrozenia alebo obdobie pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti na život, zdravie alebo majetok, ktorá sa vyhlasuje podľa zákona o civilnej ochrane obyvateľstva. Počas nej sa vykonávajú opatrenia na ochranu života, zdravia alebo majetku, na znižovanie rizík ohrozenia alebo inosti nevyhnutné na zamedzenie šírenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti.

ČO JE MIMORIADNA UDALOSŤ?

mimoriadna udalosť je **živelná pohroma**, pri ktorej dôjde k nečakávajúcemu uvoľneniu kumulovaných energií alebo hmôt v dôsledku nepriaznivého pôsobenia prírodných síl (povodne, záplavy, prietrže mraŕien, krupobitie, veľkoplošné požiare, víchrice, zosuvy pôdy, snehové kalamity a lavíny, rozsiahle námrazy, zemetrasenia).

mimoriadna udalosť je aj **havária**, ktorá spôsobí odchýlku od ustáleného prevádzkového stavu v dôsledku čoho dôjde k úniku nebezpečných látok alebo pôsobeniu iných faktorov (výbuchy, požiare, úniky nebezpečných látok vrátane následnej kontaminácie územia, pôdy, ovzdušia, vodných tokov, zdrojov pitnej vody, podzemných vôd, poškodenie vedení rozvodných sietí, diaľkovo vodovodov).

mimoriadna udalosť je aj **katastrofa**, pri ktorej dôjde k narastaniu iných faktorov a ich následnej kumulácii v dôsledku živelných pohrom a havárií.

mimoriadna udalosť je aj **teroristický útok**.

ČO SÚ NEBZPEČNÉ LÁTKY?

Nebezpečné látky sú prírodné alebo syntetické látky, ktoré svojimi chemickými, fyzikálnymi, toxikologickými alebo biologickými vlastnosťami samostatne alebo v kombinácii môžu spôsobiť ohrozenia, života a zdravia.

Únik nebezpečných látok môže byť spôsobený haváriou stacionárneho zdroja nebezpečnej látky (výrobné zariadenie, sklad, zariadenie využívajúce nebezpečnú látku ako médium napr. chladiarenské zariadenie) alebo z mobilného zdroja pri preprave nebezpečnej látky (automobily alebo železničné vagóny určené na prepravu nebezpečných látok).

Ohrozenie nebezpečnými látkami môže byť spôsobené aj teroristickým útokom.

ČO JE CHEMICKÉ OHROZENIE?

Chemické ohrozenie môže vzniknúť rozptýlením chemických látok do životného prostredia v kvapalnom, prázkovom stave alebo za použitia aerosólov, najmä v priestoroch vysokej koncentrácie obyvateľstva ako sú dopravné uzly, obytné súbory, futbalové štadióny, nákupné centrá a pod. Cieľom chemického terorizmu môžu byť objekty a zariadenia na hromadné zásobovanie komoditami (vodojemy, vodné zdroje, veľkosklad potravín, krmív a pod.)

Vplyv toxických chemických látok na živé organizmy spôsobuje ich poškodenie alebo smrť. V ľudskom organizme dochádza k zlyhaniu alebo poškodeniu centrálného nervového systému, dýchacích orgánov alebo zažívacieho traktu. Požitie toxických látok spôsobujú bolestivé, a často sa hojace rany a odumieranie zasiahnutého tkaniva.

ČO JE BIOLOGICKÉ OHROZENIE?

Biologické ohrozenia spôsobujú pôvodcovia hromadných prenosných ochorení ako:

- baktérie,
- rickettsie,
- vírusy,
- plesne,
- proteinové toxíny,
- bakteriálne jedy,
- alimentárne nákazy

získané nainfikovanými prenázačmi (hmyz, hlodavce, divé zvieratá) alebo kontaminovanými práškami, kvapalinami alebo gélmi . pastami.

AKÉ SÚ PRÍZNAKY CHEMICKÉHO TERORIZMU A BIOTERORIZMU?

Príznaky chemického terorizmu a bioterorizmu pri teroristickom použití chemických látok a biologických prostriedkov pozostávajú z oneskorenou reakciou na vzniknutú situáciu a preto je zákerné. Je potrebné vedieť rozoznať príznaky použitia takýchto prostriedkov a pozornosť venovať :

- po úte ným a viditeľným výbuchom munície sprevádzaným oblakom aerosólu,

- drobným olejovým kvapkám, resp. jemnému poprasku viditeľnom na teréne s vegetáciou na rôznych materiáloch,
- zjavnému plošnému poškodeniu a zničeniu vegetácie (nápadná zmena farby, zoschnutie),
- vode v otvorených vodných zdrojoch, ktorá je nezvykle ťažká, nakoľko pôsobením toxikologickej chemickej látky dochádza k likvidácii drobných organizmov (dafnie, vodomerky, larvy a pod.),
- náhlým hromadným prenosným ochoreniami, ktoré sa bez zjavnej príčiny zisťujú medzi obyvateľmi a prejavujú sa príznakmi otravy, zapríčiny sú hromadné poškodenie zdravia, úmrtie obyvateľov a úhyn zvierat.

ČO ZNAMENÁ, KEĎ ZAZNIE SIRÉNA?

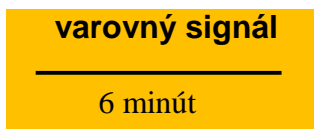
- nastáva mimoriadna situácia,
- tón signálu a dĺžka jeho trvania určuje, čo vás ohrozuje,
- venujte pozornosť následnej informácii vysielanej rozhlasom, televíziou alebo hlásenou v obecnom (mestskom) rozhlase.

VAROVANIE OBYVATEĽSTVA SA VYKONÁVA VAROVNÝMI SIGNÁLMI:

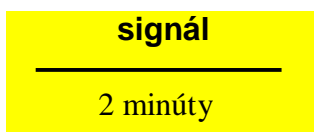
Všeobecné ohrozenie

2 . minútový kolísavý tón sirén pri ohrození alebo vzniku mimoriadnej udalosti

Ohrozenie vodou

6 . minútový stály tón sirén pri ohrození nívnými únikami vody

Koniec ohrozenia

2 . minútový stály tón sirén bez opakovania

Preskúvanie prevádzkyschopnosti systémov varovania sa vykonáva dvojminútovým stálym tónom sirén po predchádzajúcom informovaní obyvateľstva o teste skúšky v hromadných informačných prostriedkoch, spravidla druhý piatok v mesiaci.

ČO ROBIŤ PRI EVAKUÁCIÍ?

Evakuácia je odsun ohrozených osôb, zvierat, prípadne vecí z ohrozeného územia. Vyhlasuje sa a0 po vyhlásení mimoriadnej situácie. Vykonáva sa z dôvodu nevyhnutného časového obmedzenia pobytu osôb na ohrozenom území ako

krátkodobá s možným návratom osôb do 72 hodín, alebo dlhodobá s možným návratom po 72 hodinách.

PRED EVAKUÁCIOU NEZABUDNITE

- **UZATVORI** hlavné prívody vody, plynu,
- **VYPNÚ** elektrické spotrebiče, okrem chladničiek a mrazničiek,
- **UHASI** otvorený oheň, plynové spotrebiče,
- **ODPOJI** anténne zväzky,
- **PRIPRAVI** si evakuačnú batohinu,
- **OVERI**, či sú susedia informovaní o evakuácii,
- **POZATVÁRA** okná a dvere,
- **UZAMKNÚ** by, dom,
- **POMÔC** imobilným obyvateľom a upozorniť na obyvateľov, ktorí odmietajú evakuáciu

ČO SI ZABALIŤ DO EVAKUAČNEJ BATOŽINY?

Hmotnosť evakuačnej batohiny nesmie presiahnuť :

- 25 kg na osobu u dospelých osôb
- 15 kg na osobu u detí
- 5 kg príručnej batohiny okrem batohiny pod a prvého a druhého bodu

Nezabudnite so sebou vziať

- osobné doklady, dôležité dokumenty, cennosti, peniaze,
- osobné lieky a nevyhnutné zdravotnícke potreby,
- základné potraviny a pitnú vodu na 2-3-dni,
- predmety dennej potreby a osobnej hygieny,
- vreckovú lampu, sviečku, zápalky,
- prikrývku alebo spací vak,
- náhradnú osobnú bielizeň, odev, obuv, nepremokavý plášť,
- ďalšie nevyhnutné osobné veci.

Dodržiujte pokyny osôb zabezpečujúcich evakuáciu

ČO ROBIŤ PRED OHROZENÍM POVODŇAMI ?

Povode predstavuje stavy, keď sa zvýši hladina vodných tokov, voda vystúpi z koryt a zaplaví priľahlé územie, resp. povode predstavujú prívalové vody z extrémnych zároh, ktoré zaplavujú územie.

ČO ROBIŤ PRED POVODŇAMI

- Vytipujte si bezpečné miesto neohrozené vodou,
- hodnotné veci zo suterénov, prízemných priestorov a garáží umiestnite na výššie poschodia,
- pripravte si vrecia s pieskom na utesnenie dverí a okien,

- pripravte si trvanlivé potraviny a pitnú vodu na 2-3 dni,
- pripravte osobný automobil na použitie,
- pripravte sa na prípadnú evakuáciu vrátane zvierat,
- upevnite veci ktoré by mohla odniesť voda.

ČO ROBIŤ V OBDOBÍ POVODNE?

- Opustite ohrozený priestor,
- zbytočne netelefonujte, len v prípade tiesne,
- riadte sa pokynmi povodňových orgánov,
- v prípade evakuácie dodržujte pokyny pre evakuáciu,
- v prípade bezprostredného ohrozenia sa premiestnite na vytipované vodou neohrozené miesto,
- nezírite paniku a nerozširujte neoverené správy,
- ak nie ste ohrození vodou, snažte sa pomáhať ostatným spoluobčanom.

ČO ROBIŤ PO POVODNI ?

- Skontrolujte stav obydla, rozvody energií (voda, elektrina, plyn), stav kanalizácie a rozvod vody,
- nahláste škody na obecný úrad, ak ste poistení kontaktujte poisťovňu,
- zlikvidujte uhynuté zvieratá, znehodnotenú potraviny a poľnohospodárske plodiny,
- riadte sa pokynmi hygienika.

ČO OHROZUJE NAŠE ZDRAVIE?

Jed (toxín)

Látka, ktorá aj v malom množstve niekedy vyvoláva v organizme chorobné zmeny vedúce až k zániku organizmu

Rastliny a niektoré ich toxíny

Toxalbumíny (huby, agát) . pôsobia až po určitom ase vstrebaním do krvi, spôsobujú zhlukovanie červených krviniek.

Saponíny (rastliny . vranie oko, kúko) . spôsobujú rozklad červených krviniek.

Silice (hríb satan, indické konope) . pôsobia drádivo na ňu, kožu a sliznice.

Živočíchý a ich toxíny

Hadí jed (vretenica) . pôsobí na ervené krvinky, pri neskorej pomoci nastáva smr postihnutej osoby.

V elí jed (v ela, osa srze , meliak) . vyvoláva alergiu, zok.

Aké nám hrozia nákazy mikroorganizmami a ich účinkami?

Baktérie . antrax, mor, cholera.

Vírusy . pravé kiahne, chrípka a jej podobné ochorenia.

Rickettsie . zvrtný týfus, Q-horú ka.

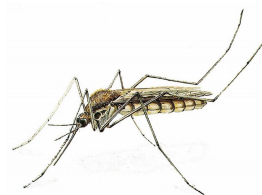
Plesne . kokcidiomykóza.

Bakteriálne jedy . butolotoxín, tzv. klobásový jed.

Alimentárne nákazy . pokazené jedlo, nedostatok tepelnej úpravy jedla (svalovec).

Prenos infekčných chorôb

- Priamym kontaktom osôb (cez nechránené dýchacie cesty, poranenú pokožku, sliznicu).
- Nedodržiavaním osobnej hygieny.
- Uhryznutím loveka nakazeným zvieracom (lízka, pes . besnota).
- Bodnutím hmyzom prenášajúcim infekčné ochorenie (komáre . malária).

AKÉ PREVENTÍVNE KROKY MÔŽEME UROBIŤ PRE OCHRANU ZDRAVIA?

OSOBY	Zústať ova sa periodického ošetrovania, dodržiava osobnú hygienu, získať osvetu.
OBYTNÉ SÚBORY (obydlia, školy, firmy a ich okolie)	Dodržiava čistotu, zabezpečiť ova vetranie, dostatočné osvetlenie, zásobovať pitnou vodou, pravidelne likvidovať odpad, bojovať proti hmyzu a hlodavcom.
STRAVOVACIE ZARIADENIA, obchody, sklady potravín, krmív, zdroje pitnej vody	Zabezpečiť uloženie potravín a krmív v ochranných obaloch, vhodnú prepravu potravín a krmív, prípravu potravy a krmiva, kontrola personálu na bacionosť, kontrola nezávadnosti pitnej vody, používanie horúcej vody a dezinfekčných prostriedkov na umývanie riadu a podláh, boj proti hmyzu a hlodavcom
HOSPODÁRSKE ZVIERATÁ	Dodržiava zoonohygienu, vykonať opatrenia proti hlodavcom a hmyzu, zabezpečiť prevenciu proti vybraným ochoreniam, používať nezávadnú vodu a krmivo.

AKÉ SÚ OPATRENIA PO VZNIKU EPIDÉMIE, EPIZOÓCIE?

- **Zabezpe i** izoláciu chorých osôb a zvierat.
- **Zamedzi** ich styk s ostatným obyvateľstvom a zvieratami.
- **Ur i** zdroj nákazy.
- Zabezpe i **profylaxiu** . preventívne ošetrovanie a podávanie antibiotík.
- Zaisti **karanténu** . obmedzi pohyb osôb mimo priestoru nákazy.
- Zaru i zvýšený zdravotnícky a veterinárny **dozor** . observácia. Kontrola zdravotného stavu nosičov.
- Vykona **dezinfekciu, deratizáciu, dezinsekciu** (ničenie mikroorganizmov, hľadavcov a hmyzu).
- Vykona **hygienickú ošetrovanie** (zasiadnuté osoby a jednotky vykonávajúce záchranné práce).
- Vykona veterinárnu **ošetrovanie zvierat**.
- Vykona **identifikáciu a pochovávanie** mŕtvych osôb a zabezpe i ekologickú likvidáciu uhynutých zvierat.

Pri vykonávaní týchto opatrení je dôležitá a nevyhnutná spolupráca všetkých obyvateľov na postihnutom území.

ČO ROBIŤ PRI TERORISTICKOM ÚTOKU?

- **zachovať pokoj a rozvahy, nevyvolať paniku,**
- improvizovane **si chrániť dýchacie cesty** vlhkou tkaninou, **opustiť** urýchlene ohrozený priestor a **ukryť sa** vo vhodnej budove,
- **utesniť** okná, dvere a vetracie otvory,
- **vyhotoviť** si improvizované prostriedky ochrany,
- **poskytnúť pomoc** iným osobám (najmä deťom, starším osobám),
- **sledovať informácie** v hromadných informačných prostriedkoch,
- zbytočne **nevolávať** ,
- sledovať a **plniť pokyny** riadiacich orgánov,
- **dodržiavať** nariadené hygienické, protiepidemiologické a protiepidemiologické opatrenia a režim karantény.

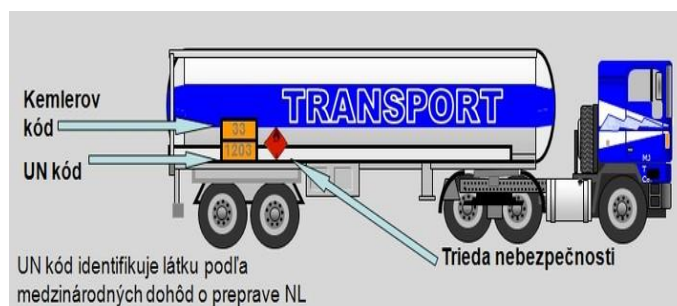
- **sledova** zdravotný stav rodinných príslušníkov a priebežne zaznamenáva ich teplotu.

AKÉ SÚ PROSTRIEDKY IMPROVIZOVANEJ OCHRANY OSÔB?

špeciálne (pre pobyt v kontaminovanom priestore pri vykonávaní záchranných prác, prechod kontaminovaným územím). Dýchacie prístroje, ochranné masky, ochranné rúžka, detské vaky, špeciálne ochranné odevy, prezuvky, rukavice.

Improvizované (krátkodobá ochrana na opustenie kontaminovaného priestoru). Ochranné rúžko z vreckovky, viacerých vrstiev gázy, uteráku. Plášt do dĺžky a, gumové čiapky, rukavice (igelitové vrecká). Plášt do dĺžky a alebo iné kombinézy z impregnovaných materiálov.

Ste účastníkom dopravnej nehody spojenej s únikom nebezpečnej látky?

KONAJTE!

- **Odstavte vozidlo**, pod a možnosťou mimo dosah pôsobenia nebezpečnej látky, aby bola zachovaná priepustnosť komunikácie pre záchranné zložky.
- Ak ste sa neočakávane ocitli v dosahu pôsobenia nebezpečnej látky **zastavte motor vozidla a urýchlene opustite zamorený priestor**. Chráňte si dýchacie cesty, napríklad priloženou vreckovkou.
- Bez ohrozenia vlastnej osoby zistite, čo sa stalo, v ňom prípade sa **nepribližujte k havarovanému vozidlu z ktorého uniká nebezpečná látka**.
- **Oznámte nehodu** na tiesňovú linku 112, alebo na niektoré z čísel zložík integrovaného záchranného systému.
- **Nedotýkajte sa nebezpečnej látky**, ani predmetov, ktoré by mohli byť kontaminované.
- Po príchode záchranárov **sa riadia pokynmi veliteľa a zásahu**.

Pamätajte si!

- Nebezpečná látka v plynnom stave sa vždy šíri v smere vetra.
- Únik z ohrozeného priestoru vo väčšine prípadov smeruje kolmo na smer vetra.
- Improvizované prostriedky ochrany jednotlivca slúžia len na rýchly únik zo zamoreného priestoru, nie na pobyt v ňom.

SI V TIESNI? POTREBUJEŠ POMOC?

Sta í pozna európske íslo ties ového volania!

VOLAJ 112

Tieseň je stav, pri ktorom je bezprostredne ohrozený Őivot, zdravie, majetok alebo Őivotné prostredie a postihnutý je odkázaný na poskytnutie pomoci.

KTO VÁM VIE POMÔC ?

- hasi ský a záchranný zbor
- poskytovatelia záchranej zdravotnej sluŐby
- policajný zbor Slovenskej republiky
- kontrolné chemické laboratórium civilnej ochrany
- horská záchranná sluŐba
- banská záchranná sluŐba

AK VOLÁTE NA ÍSLO TIES OVÉHO VOLANIA UVE TE:

- **meno a priezvisko**
- **íslo telefónu z ktorého voláte**
- **o sa stalo** (druh udalosti , aké sily a prostriedky majú by vyslané])
- **Kde sa stalo** (obec, objekt, lokalita, obvod, kraj)
- **Komu sa stalo** (postihnutí , poškodenie majetku, ohrozenie Őivotného prostredia)
- **Kedy sa stalo** (dátum a as)
- **Poskytnite alýie doplnkové informácie** (kto volá, je nablízku dospelá osoba?, telefónne íslo pre spätné volanie...)

Neblokuj pre zábavu linku 112, moýno niekto iný v tej chvíli naozaj potrebuje pomoc !

Dôležité kontaktné čísla

Integrovaný záchranný systém	112
Hasičský a záchranný zbor SR	150
Záchranná zdravotná služba	155
Policajný zbor SR	158
Mestská polícia	159
Horská záchranná služba	18 300